

Betydningen af, er det, at Centraladministrationen har Følelsen af, at den kan udtale sig frit overfor Ministeren, med fuldkommen Frihed paa de forberedende Stadier. Saa længe det drejer sig om administrative Foranstaltninger, der er i deres Vorden, og saa længe det drejer sig om Forberedelsen af Lovforslag, er det af allerstørste Betydning — og det er noget, der har almindelig Interesse for alle, ikke blot for den snævre Kreds, der har med Regeringssager at gøre —, at Administrationens Embedsmænd kan udtale sig med fuld Frihed og ikke behøver at frygte noget som helst, selv om de ved, at deres Udtalelser gaar imod, hvad der er den af Ministeren yndede Anskuelse. Naturligvis maa det saa forudsættes paa den anden Side, at Centraladministrationens Embedsmænd ikke i nogen Maade udtaler sig som Partimænd eller hildede af mulig manglende Sympati for vedkommende Regering; deres Udtalelser skal hvile paa rent saglige Grunde. Men dette, at de af rent saglige Grunde indtager et andet Standpunkt end det, Ministeren ønsker, de skal indtage, det er noget, som Ministeren ikke har nogen virkelig Berettigelse til at bebrejde dem.

Men jeg tror, at den Frihed, som Centraladministrationens Embedsmænd bør have i deres Udtalelser overfor Ministeren og til at hævde de Anskuelser, de er naaet til gennem deres mangeaarige System med disse Ting, hemmes i høj Grad ved den Fremgangsmaade, som den højtærede Undervisningsminister har fulgt overfor Professor Larsen og ligeledes overfor Departementschef Aagesen. Jeg tror, det er uden Sidestykke i vor administrative Historie, at der har fundet en saadan Polemik Sted som den, der har fundet Sted mellem Departementschef Aagesen og den højtærede Minister. En offentlig Diskussion mellem Minister og Departementschef er absolut af det onde, fordi den svækker begge Parter, baade Minister og Departementschef. Og det er en Strid, der føres paa højst ulige Vilkaar; der er nu een Gang ikke lige Vilkaar for Ministeren og Departementschefen, naar de polemiserer offentligt i Pressen. Ogsaa af den Grund bør en saadan Polemik naturligvis undgaas.

Den højtærede Minister sagde i Gaar, at hun havde ingen Hjælp af Professor Larsen; han kunde ikke tilføre hende noget værdifuldt, nogen Hjælp i Overvejelserne om Folkeskolevæsenets Ordning. Jeg forbavses noget over, at en Mand, der har kunnet samle en saa intensiv og praktisk

talt omtrent enstemmig Anerkendelse om sin Virksomhed gennem mange Aar fra dem, der havde mest Lejlighed til at bedømme denne Virksomhed paa nært Hold, nemlig Seminarieforstanderne og Seminarielærerne, at en saadan Mand, der altsaa har kunnet samle om sig en saadan Anerkendelse, der ydes ham uden Hensyn til Parti, og i hvilken ogsaa politiske Meningsfæller af den højtærede Minister deltager, at en saadan Mand, der tilmed har den lange praktiske Erfaring og den anerkendte Dygtighed, som heller ikke den højtærede Minister frakender ham, at en saadan Mands Raad og Udtalelser ikke skulde have nogen som helst Betydning for den højtærede Minister. Det forekommer mig besynderligt, og det tyder paa en Ensidighed, som ikke er af det gode.

Jeg tror, at det vilde være meget gavnligt, om Ministeren hørte en saadan Mands Raad og diskuterede med ham; derfor staar hun ikke desto mindre fuldstændig frit med Hensyn til at tage sin Beslutning. Thi lige saa vist som Centraladministrationens Embedsmænd bør tale under fuld Frihed og ikke behøver at udsætte sig for Ydmygelser eller for Ubehageligheder paa anden Maade, hvis de ikke er tilstrækkelig underdanige overfor de Anskuelser, der kan formodes at være gældende hos Ministrene, lige saa vist er det, at det er den ansvarlige Minister, der har Afgørelsen. Og naar denne Afgørelse er faldet, efter at Ministeren har hørt sine bestaltede Raadgivere, som Centraladministrationens Embedsmænd er, saa er det disse bestaltede Raadgiveres Pligt loyalt at udføre Ministerens Beslutning; derom kan der ikke være Spor af Tvivl, det er noget, der altid har været anerkendt fra Centraladministrationens Side.

Det, jeg taler for, er paa ingen Maade et Embedsmandsvælde. Den, der skal have Magten, er den ansvarlige — til Gengæld, maa jeg maaske indskyde, skal den ansvarlige ogsaa tage Ansvaret for, hvad der udføres af hans underordnede, og kan ikke skyde dette Ansvar over paa nogle af disse. Ministeren har Ansvaret og som Følge deraf ogsaa Afgørelsen, og de andre er dem, der paa de forberedende Stadier frit kan gøre deres Mening gældende, men som loyalt maa medvirke til Gennemførelsen af den Beslutning, Ministeren tager. Det er i Virkeligheden den sunde Ordning af disse Forhold. At en Gentagelse af noget saadant som det, der her er passeret, vil ende med en Svækkelse af